

บทที่ 1

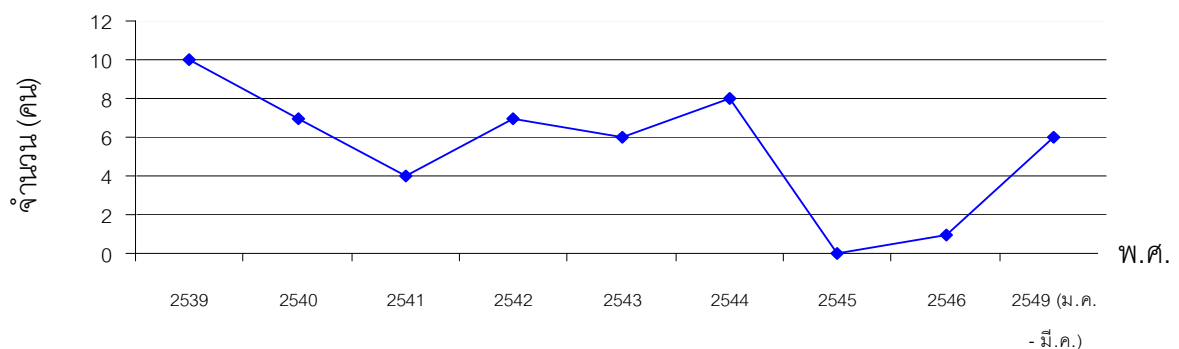
บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวิจัย

สุนัขจรจัดเป็นปัญหาสังคมปัญหาหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อสังคม ทั้งปัญหา
กายภาพ เช่น ความสกปรกของถนนจากมูลสุนัขจรจัด หรือการค้ำยื้อขยะ ปัญหาเสียงดัง ปัญหา
สุขอนามัย เช่น เป็นแหล่งแพร่ระบาดของพาหะนำโรคจำพวก เห็บ หมัด หรือ โรคพิษสุนัขบ้า (ดัง
ตารางที่ 1.1) ปัญหาจราจร ที่สุนัขจรจัดเหล่านี้เดินทางเข้าไปในถนนสาธารณะ ปัญหาทาง
เศรษฐกิจที่หน่วยงานภาครัฐจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการกัก เลี้ยงดู หรือรักษาสุนัขจรจัดเหล่านี้
รวมถึงเรื่องภาพลักษณ์ของเมือง ที่อาจส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวได้ ปัจจุบันแนวโน้มของ
จำนวนสุนัขจรจัดเพิ่มทวีคูณขึ้นเรื่อย ๆ ดังรายงานสถิติของกองสัตว์แพทย์สาธารณสุข สำนัก
อนามัย กรุงเทพมหานครที่ระบุว่า พ.ศ. 2542 สุนัขจรจัดในกรุงเทพฯ มีจำนวน 110,584 ตัว พ.ศ.
2545 สุนัขจรจัดมีจำนวนเพิ่มขึ้นเพิ่มขึ้นเป็น 120,000 ตัว โดยมีลูกสุนัขจรจัดเพิ่มจำนวนตาม
ธรรมชาติในกรุงเทพฯ ปีละ 12,384 ตัว หรือ ประมาณร้อยละ 10 ของสุนัขจรจัดทั้งหมด (จันทร์หา
สิงห์ชัย, 2546)

ตารางที่ 1.1

จำนวนผู้เสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้าในกรุงเทพมหานคร

ที่มา: กองสัตว์แพทย์สาธารณสุข สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร และสำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2551

จากปัญหาข้างต้น หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจึงเข้ามามีส่วนร่วมในการ สงเคราะห์สุนัขจรจัดเหล่านี้ โดยหน่วยงานภาครัฐประกอบด้วย กองสัตวแพทย์สาธารณสุขและ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ขณะที่หน่วยงานของภาคเอกชน ก็มีหลายองค์กร เช่น มูลนิธิบ้าน สงเคราะห์สัตว์พิการ ในความอุปถัมภ์ของหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน ศูนย์พักพิงสุนัขจรจัด (เขตประเวศ) เป็นต้น แต่สถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดก็ยัง ประสบปัญหาทางด้านการบริหารจัดการ หลายประการได้แก่ เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความสามารถ จำนวนเจ้าหน้าที่มีจำนวนไม่เพียงพอต่อ จำนวนสัตว์ สถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดขาดขั้นตอนการดำเนินงาน ลักษณะการแบ่งหน้าที่การทำงาน ของบุคลากร การจัดแบ่งเวลาในการปฏิบัติงานก็ไม่แน่ชัด ด้านขนาดพื้นที่ไม่เพียงพอต่อจำนวน สุนัขจรจัดมาก การจัดแบ่งผังพื้นที่ของตัวอาคารตามประเภทการใช้งานภายในสถาน สงเคราะห์สุนัขจรจัดนั้นยังไม่เหมาะสม ซึ่งส่งผลการแพร่ระบาดของเชื้อโรคได้ สถานที่และทำเลที่ตั้ง ของสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดอยู่ติดกับชุมชนก่อให้เกิดปัญหากันระหว่างเจ้าหน้าที่ และชุมชน รอบข้าง บางแห่งอยู่ติดกับปารกทึบ ก่อให้เกิดอันตรายต่อสัตว์และคนได้ ระบบการระบายอากาศ วัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดยังขาดมาตรฐาน และความเหมาะสม ผลกระทบที่ ตามมาจึงมีมากมาย ทั้งผลกระทบเชิงมหภาค และจุลภาค

ดังนั้นผู้วิจัยจึงพิจารณาเห็นว่า ผลกระทบและปัญหาดังกล่าว สามารถแก้ไขได้หากใช้ กระบวนการบริหารจัดการอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ ประกอบกับการออกแบบสถาปัตยกรรม อย่างเหมาะสมโดยคำนึงถึงสวัสดิภาพสัตว์เป็นสำคัญ

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาลักษณะทางกายภาพสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทย เพื่อทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด
2. ศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมของสุนัขจรจัด ที่อยู่ในสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมสุนัขจรจัดที่ส่งผลการออกแบบลักษณะทางกายภาพ
3. วิเคราะห์วิธีดำเนินการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด โดยใช้หลักการ บริหารจัดการทรัพยากรทางกายภาพ (facility management)
4. ศึกษาความต้องการของผู้ใช้งานอาคารและพื้นที่ภายในบริเวณสถานสงเคราะห์ สุนัขจรจัดในประเทศไทย เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพและการบริหารจัดการทรัพยากรกายภาพ

5. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของสุนัขจรจัด และความต้องการของผู้ใช้งานในสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดกับลักษณะทางกายภาพ และการบริหารจัดการทรัพยากรกายภาพสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดในประเทศไทย

6. เสนอแนวทางการออกแบบลักษณะทางกายภาพและการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดในประเทศไทย ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมสุนัขจรจัด และการใช้งานพื้นที่ของผู้ใช้งาน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด ศึกษา 2 หน่วยงาน คือ ที่ มูลนิธิบ้านสงเคราะห์สัตว์พิการ (ในความอุปถัมภ์ของหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน) และมูลนิธิเพื่อช่วยเหลือสุนัขจรจัด

2. ศึกษาโรงพยาบาลสัตว์เล็ก 2 แห่ง คือ โรงพยาบาลแมวมหาราเริง และโรงพยาบาลสัตว์เล็ก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.4 คำจำกัดความของการวิจัย

สถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง สถานที่ที่ให้อุปการะเลี้ยงดูสุนัข รวมถึงสถานที่ฝึกสุนัข สถานพยาบาลสัตว์เช่น โรงพยาบาลสัตว์เล็ก สถานดูแลรับฝากสุนัข และแมวนัขจรจัด ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง สุนัข ที่ไม่มีเจ้าของอาศัยอยู่ในที่สาธารณะของชุมชน เช่น ถนน ตรอก ซอก ซอย ทั่วไปโดยปราศจากการควบคุม (ให้อยู่ในสายจูง)

การบริหารจัดการทรัพยากรกายภาพ ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ลักษณะ วิธีการและกระบวนการจัดการสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด การวางแผน การควบคุมกำลังความสามารถของทรัพยากรที่มีอยู่ในสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด

ลักษณะทางกายภาพ ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง ลักษณะการออกแบบและปัจจัยในการออกแบบทางด้าน ทำเลและที่ตั้งอาคาร วัสดุผิวอาคาร การจัดแบ่งเขตพื้นที่ การระบายอากาศที่มีอยู่ในสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดและโรงพยาบาลสัตว์

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คือ แนวทางการออกแบบลักษณะทางกายภาพและการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดระยะยาว ซึ่งสามารถนำมาซึ่งประโยชน์หลาย ๆ ด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านกายภาพของชุมชน /เมือง ช่วยสร้างภาพลักษณ์และทัศนียภาพของสถานที่ในด้านความสะอาด ความเป็นระเบียบและ ช่วยลดมลภาวะทางสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นความสกปรกจากการถ่ายมูลของสุนัขจรจัด หรือ การค้ำยเชื้อสิ่งปนเปื้อนของสุนัขจรจัดให้กับชุมชน /เมือง
2. ด้านสุขอนามัย ช่วยลดความเสี่ยงของประชาชนที่จะเป็นโรคพิษสุนัขบ้า และ เกิดโรคติดต่อจากสุนัข เช่น โรคภูมิแพ้ โรคพิษสุนัขบ้า
3. ด้านเศรษฐกิจ ช่วยส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสถานสงเคราะห์สัตว์จรจัด ชุมชน และต่อประเทศไทย กรณีที่สถานสงเคราะห์สัตว์จรจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง
4. ด้านสังคม ช่วยบรรเทาปัญหาสุนัขจรจัดที่อาศัยตามสถานที่สาธารณะของชุมชน
5. ด้านวิชาการ สามารถนำการวิจัยนี้มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและการบริหารสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดในประเทศไทยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการใช้สอย พื้นที่และกิจกรรม

ตารางที่ 1. 2

สรุปขั้นตอนการดำเนินงาน

หัวข้อ	แนวทางการบริหารจัดการและการออกแบบลักษณะทางกายภาพ สถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดแบบพึ่งพาตนเอง
วัตถุประสงค์	1. ศึกษาลักษณะทางกายภาพสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดในประเทศไทย 2. ศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมสุนัขจรจัด ที่อยู่ในสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด 3. วิเคราะห์วิธีดำเนินการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดในประเทศไทย โดยใช้หลักการบริหารจัดการทรัพยากรทางกายภาพ (facility management) 4. ศึกษาความต้องการของผู้ใช้งานอาคารและพื้นที่ภายในบริเวณสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดในประเทศไทย เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพและการบริหารจัดการทรัพยากรกายภาพ 5. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของสุนัขจรจัด และความต้องการของผู้ใช้งานในสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดกับลักษณะทางกายภาพและการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดในประเทศไทย

ตารางที่ 1.2 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ (ต่อ)	6. เสนอแนวทางการออกแบบลักษณะทางกายภาพและการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์ สุนัขจรจัดในประเทศไทย ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมสุนัขจรจัด และการใช้งานพื้นที่ของผู้ใช้งาน
ทฤษฎีที่ เกี่ยวข้อง	<u>ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง</u> 1. แนวคิดเกี่ยวกับสุนัขจรจัด 2. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด 3. แนวคิดเกี่ยวกับพหุลักษณะและแนวคิดทางด้านพฤติกรรมสุนัข 4. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบลักษณะทางกายภาพ 5. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรทางกายภาพ
ขอบเขต การศึกษา	1. ศึกษาสถานสงเคราะห์สุนัขศึกษา 2 หน่วยงาน คือ ที่ มูลนิธิบ้านสงเคราะห์สัตว์พิการ (ใน ความอุปถัมภ์ของหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน) มูลนิธิเพื่อช่วยเหลือสุนัขจรจัด 2. ศึกษาโรงพยาบาลสัตว์เล็ก 2 แห่ง คือ โรงพยาบาลแมวหมาว่าเรจ และโรงพยาบาลสัตว์ เล็ก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ตัวแปร	<u>ตัวแปรต้น</u> A1 ที่ตั้ง A2 ลักษณะทางสถาปัตยกรรม A3 ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่และอุปกรณ์ B1 การบริหารจัดการทรัพยากรกายภาพ (คน กระบวนการดำเนินงานและสถานที่) B2 งบประมาณ B3 กิจกรรม B4 พฤติกรรมผู้ใช้งาน <u>ตัวแปรตาม</u> แนวทางการบริหารจัดการและการออกแบบลักษณะทางกายภาพ ปัจจัยที่มีผลต่อลักษณะทางกายภาพ ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการ แนวทางการบริหารจัดการและการออกแบบลักษณะทางกายภาพ

ตารางที่ 1.2 (ต่อ)

กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล	1. ประชากร - สถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด - โรงพยาบาลสัตว์เล็ก - เจ้าหน้าที่ - สัตวแพทย์ - สุนัข 2. กลุ่มตัวอย่าง 2.1 สถานสงเคราะห์สุนัขจรจัดศึกษา 2 หน่วยงาน คือ ที่มูลนิธิบ้านสงเคราะห์สัตว์พิการ (ในความอุปถัมภ์ของหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน) มูลนิธิเพื่อช่วยเหลือสุนัขจรจัด 2.2 โรงพยาบาลสัตว์เล็ก 2 แห่ง คือ โรงพยาบาลแมวมหาราเริง และโรงพยาบาลสัตว์เล็ก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2.3 เจ้าหน้าที่ที่ประจำสถานที่ สถานทีละ 2 คน 3. รูปแบบการเก็บรวบรวมข้อมูล - การสำรวจพื้นที่ - การสำรวจข้อมูลทุติยภูมิ - การใช้แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ สัตวแพทย์ ผู้บริหารจัดการ และผู้ที่มีความรู้ทางด้านสถานสงเคราะห์สัตว์จรจัด - การใช้แบบสังเกตสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด
การวิเคราะห์ข้อมูล	วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของสุนัข และความต้องการของผู้ใช้งานในสถานสงเคราะห์สุนัขกับลักษณะทางกายภาพและการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด
สรุป	เห็นถึงปัญหา และ สิ่งที่เกิดขึ้นจริงได้ รวมถึงรู้สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด เพื่อนำไปสู่การเสนอแนวทางบริหารและการออกแบบกายภาพสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด และการเพิ่มหน้าที่ให้กับสถานสงเคราะห์สุนัขจรจัด คือ โรงพยาบาลสัตว์เล็ก โรงแรมสัตว์เลี้ยง สถานที่แสดงความสามารถสุนัข